ไฟ

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม เพราะเราจะมาร่วมลงอุโบสถสามัคคี ความลงอุโบสถสามัคคี ความสามัคคีในคณะสงฆ์ ในคณะสงฆ์สงฆ์เวลาบวชมาแล้ว อุปัชฌาย์ยกเข้าหมู่ไง ยกเข้าหมู่สู่หมู่สงฆ์ หมู่สงฆ์บวชแล้วถ้าจะศึกษาก็เรียนภาคปริยัติ ถ้าจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราแสวงหาครูบาอาจารย์ที่ดีงาม แล้วเราจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเรา

แล้วเวลาฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเรา ครูบาอาจารย์ที่ท่านจะประพฤติปฏิบัติ ศีล สมาธิ ปัญญา

หลวงปู่มั่นๆ เวลาหลวงตาท่านลาไปเที่ยวไง มันจะเข้าวันมาฆบูชา ท่านบอกว่า “มหา มหาทำมาฆบูชาองค์เดียวนะ”

©2026 sa-ngob.com

นี่ท่านห่วงท่านใยไง เวลาทำสามัคคีอุโบสถ เวลาถึงวันสำคัญในพระพุทธศาสนา มันโดยสติโดยปัญญา คนที่มีอำนาจวาสนาเขาจะเห็นคุณค่า

วันนี้วันสำคัญ วันสำคัญมากน้อยขนาดไหน

วันวิสาขบูชาๆ ไง วันเกิด วันตรัสรู้ วันปรินิพพานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วันกำเนิดพระพุทธศาสนามันยิ่งใหญ่ๆ เพราะอะไร เพราะศาสนาเป็นที่พึ่งที่อาศัยของเราไง ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเราๆ

ไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม วางธรรมและวินัยนี้ไว้ ๒,๐๐๐ กว่าปีนี้ เช้าออกบิณฑบาต ชาวบ้านชาวพุทธเขาอยากทำบุญกุศลของเขา

จากประเพณีวัฒนธรรม จากศรัทธาความเชื่อของสังคม เช้าขึ้นมาใส่บาตร ภิกษุเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้งๆ ด้วยอำนาจวาสนาบารมีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราได้เลี้ยงชีพมา เลี้ยงชีพมาทำไม

เลี้ยงชีพมาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เลี้ยงชีพมาเพื่อแสวงหาสัจจะความจริงในหัวใจของตนนี่ไง

คนเราเกิดมามีกายกับใจๆ ร่างกาย ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ แล้วหัวใจล่ะ

©2026 sa-ngob.com

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนารื้อสัตว์ขนสัตว์ๆ รื้อหัวใจของสัตว์โลก

พระอรหันต์ในสมัยพุทธกาลไง มีพระนันทะที่รูปร่างลักษณะนุ่มนวลสวยงามแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอรหันต์ที่เป็นต่อม เป็นทุคตะเข็ญใจมากมายมหาศาล นี้ธาตุ ๔

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนารื้อสัตว์ขนสัตว์ๆ รื้อหัวใจของสัตว์โลกไง หัวใจของสัตว์โลก หัวใจมันอยู่ที่ไหน

จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมาเกิดเป็นมนุษย์นี้ไง สมมุติ จริงตามสมมุติๆ ไง เป็นพระๆ ก็เป็นสมมุติสงฆ์ ก็จริงตามสมมุติไง จริงตามกฎหมาย จริงตามประเพณี จริงตามความรับรู้ของสังคม จริง แต่หัวใจจริงหรือเปล่า หัวใจอยู่ไหน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนารื้อสัตว์ขนสัตว์ๆ ถ้ารื้อสัตว์ขนสัตว์ ข้อวัตรปฏิบัติ ธรรมและวินัยมันจะมีคุณค่า มีคุณค่าเพราะสิ่งนี้เป็นที่แสวงหา เป็นที่อยู่ของใจๆ

ใจที่มันเป็นนามธรรม มันไปอยู่ที่ไหน

ใจที่เป็นนามธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนารื้อสัตว์ขนสัตว์ก็รื้อหัวใจดวงนั้น เปลี่ยนแปลงทัศนคติ เปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิด เปลี่ยนแปลง

เวลาจะเกิดมรรคเกิดผล เวลาจะเกิดมรรคเกิดผล เกิดที่ไหน

©2026 sa-ngob.com

มันใจดวงนั้นน่ะ ใจที่มันสงบระงับแล้ว ถ้าใจมันสงบระงับ สงบอย่างไร สงบด้วยวิธีการอย่างใด อยู่เฉยๆ มันจะสงบได้อย่างไร อยู่เฉยๆ มันก็อยู่เฉยๆ อย่างนั้นไง

ดูสิ ฟอสซิล ต้นไม้กลายเป็นหินน่ะ ธาตุที่มันสะสมไว้นานๆ มันกลายเป็นหินนะ แล้วนี่นามธรรม นี่หัวใจ มันอยู่ไหน หามันเจอไหม ทำสมาธิเป็นหรือเปล่า ทำได้หรือไม่ได้

เวลาทำได้ๆ ขึ้นมานะ สิ่งที่ทำได้เป็นมิจฉา มิจฉาคือสมาธิสิ่งที่มันเจือปนไปด้วยกิเลสตัณหาความทะยานอยาก สิ่งที่ถ้ามันเป็นสัมมาทิฏฐิ ถูกต้องชอบธรรม สมาธิก็คือสมาธิไง สมาธิขาวสะอาด สมาธิที่ดีงาม สมาธิคือสมาธิ สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ๆ แต่สมาธิไม่มีนี่สิมันสำคัญ

สมาธินี้มันบิดเบี้ยว มันบิดมันเบี้ยว มันพิการน่ะ เฮ้ย! แล้วจะไปกันอย่างไรว่ะ

แต่ถ้าเป็นจริงๆ ขึ้นมา เราทำความสงบใจเข้ามาๆ ไม่ต้องไปตื่นเต้นแข่งกระแสสังคมกระแสโลกหรอก อภิญญาจะรู้นั่นรู้นี่ รู้มหัศจรรย์นั่นเป็นเรื่องของเขา

เรื่องของเราให้มันมีความสงบสุข ให้มันมีกำลังของมัน ให้มันสุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มีๆ ไง

นี่ไง ดิน น้ำ ลม ไฟ ธาตุไฟๆ เวลาธาตุไฟๆ ธาตุ ๔ ธาตุไฟ สิ่งที่มันหล่อเลี้ยงชีวิต เวลาธาตุไฟแตก ตาย ธาตุไฟๆ

©2026 sa-ngob.com

แต่ถ้ามันเป็นเรื่องของจิตวิญญาณ ถ้าธาตุไฟ คนมีสติมีปัญญาไฟแรง คนหมดไฟ คนหงอยเหงา คนเศร้าสร้อย คนตรอมใจ นี่คนหมดไฟ แต่ถ้าคนมีไฟ มันมีอุดมการณ์นะ มันขวนขวายนะ มันตั้งใจของมัน มันมีการกระทำของมัน นี่ธาตุไฟ ธาตุที่เป็นแร่ธาตุ ธาตุที่เป็นสสาร

แต่ถ้ามันเป็นสติมันเป็นปัญญาขึ้นมา สิ่งที่เราแสวงหาขึ้นมาเป็นพลังงานๆ ในหัวใจนี้ไง คนเกิดมามีกายกับใจๆ ธาตุไฟๆ ธาตุไฟนี้สำคัญมาก

คนธาตุไฟ คนธาตุที่มีสติมีปัญญา ไฟแรง แล้วอารมณ์รุนแรง มันฉุนเฉียว นี่ธาตุไฟของสติปัญญา

ธาตุดิน ก็คนที่มั่นคงแข็งแรง

ธาตุน้ำ ร่มเย็นเป็นสุขของเขา

ธาตุลม ผู้ที่มีสติมีปัญญาของเขาพอประมาณของเขา

ธาตุไฟ สิ่งที่มีปัญญาๆ แต่ปัญญาของเรานี่ปัญญาโลกๆ ปัญญาที่บุญและบาป การกระทำให้มันเกิดเชาวน์ปัญญา เกิดเชาวน์ปัญญาแล้วถ้ามีวาสนา เห็นไหม เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เราบวชเป็นพระ เป็นนักรบ เป็นนักรบๆ ขึ้นมา เราอยากจะรบกับกิเลสตัณหาความทะยานอยาก

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ชนะฆ่าศึก ชนะศัตรูคูณด้วยแสนคูณด้วยล้าน สร้างเวรสร้างกรรมทั้งสิ้น พ่ายแพ้ตนเอง

©2026 sa-ngob.com

ทั้งนั้น เพราะมีความอยาก มีความต้องการ มีความปรารถนา มีความยิ่งใหญ่ ถึงจะมีความชนะเขา มีการกระทำเพื่อกระแสสังคม เพื่อแสง

แต่ถ้าคนมีสติปัญญา เราทุกข์เกือบตาย ทุกข์ยากมันอยู่ที่ใจของเรานะ เพราะมันทุกข์มันยากไง

เรามีสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย ตามสิทธิความเป็นมนุษย์ รัฐธรรมนูญคุ้มครองด้วย สิทธิเสรีภาพจะทำอะไรก็ได้ เราเสียสละจากความเป็นฆราวาส เรามาบวชเป็นพระ บวชเป็นพระนะ ตามกฎหมายทางโลกเราก็ต้องรักษา แล้วธรรมและวินัยๆ วินัยเราก็ต้องรักษา

เราเสียสละสิ่งนั้นมา เราเสียสละมาหมดแล้ว แล้วเรามาบวชเป็นพระๆ สมมุติสงฆ์ๆ เราบวชขึ้นมาแล้ว เห็นไหม พระบวชใหม่ๆ สิ่งที่ทนได้ยากคือทนคำสั่งสอนนี่แหละ พระบวชใหม่ เพราะอะไร เพราะมันติดนิสัยมา นิสัยทางโลกไง

นิสัยทางธรรมๆ อาวุโส ภันเต นิสัยทางธรรม ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยิ่งพระปฏิบัติขึ้นมามันต้องซื่อสัตย์สุจริตกับใจของตนไง

แล้วใจของตนมันซื่อสัตย์สุจริตไหม มันยิ่งกว่าลิง มันคึกมันคะนอง มันคิดร้อยแปด แฉลบไปตลอด แฉลบ มโนกรรม

©2026 sa-ngob.com

ปลงอาบัติเมื่อกี้นี้ ทำความผิด กาย วาจา เป็นอาบัติ มโนกรรมๆ กาย วาจา ใจ ใจที่มันคิดมีอาบัติไหม ถ้าใจมันมีอาบัติ เราจะอยู่กันอย่างไร เพราะคนมีกิเลส

นี่ไง แต่ถ้าวจีกรรม เวลาพูดจาส่อเสียด เสียดสี เป็นอาบัติทุกกฏๆ ทั้งนั้นน่ะ แล้วทำด้วยมือ สิ่งนี้เป็นอาบัติๆ พอเป็นอาบัติ อาบัติด้วยกาย เราปลงอาบัติๆ

สิ่งที่มโนกรรมๆ มันเป็นเวรเป็นกรรม ย้ำคิดย้ำทำจนเป็นจริตเป็นนิสัยของเธอ เธอทำแล้ว ทำแล้วทำเล่าๆ ปล่อยปละละเลย เธอไม่มีสติไม่มีปัญญารักษาดูแลมันใช่ไหม

เวลาครูบาอาจารย์ ปัญญาอบรมสมาธิๆ ปัญญาเท่าทันมันไง เวลาปัญญาเท่าทันมัน ปัญญา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาทดสอบมาตรวจสอบไง สิ่งที่รู้สึกนึกคิดขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ ไง

ขันธ์ ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ แล้วความรู้สึกนึกคิด สัญญาอารมณ์มันเกิดขึ้นมาได้อย่างไร เวลามันเกิดขึ้นมาแล้ว มันเกิดขึ้นมาโดยธรรมชาติของมัน หรือเกิดด้วยความยุแหย่ หรือเกิดด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์กิเลสตัณหาความทะยานอยาก ถ้ามีสติปัญญาก็เท่าทันมันเริ่มเท่าทันๆ

©2026 sa-ngob.com

มันเท่าทันความคิด พอเท่าทันมันก็หยุด หยุดเพราะอะไร มันอายนึกว่ามันเป็นความลับ มันไม่เห็นเป็นความลับเลย คิดทีไรทุกข์ทุกที คิดทีไรมันเหยียบย่ำทำลายทุกที คิด นี่ปัญญาอบรมสมาธิ

แล้วถ้ามีสติมีปัญญาของเรา เราใคร่ครวญของเรา มีสติปัญญาของเรา สิ่งที่มันเท่าทันความรู้สึกนึกคิดไง เวลามันเกิดดับๆ มันเกิดดับอย่างไร อะไรมันเกิด อะไรมันดับ อะไรมันทุกข์ อะไรมันยากไง ถ้าเราศึกษา สิ่งที่ว่าทนได้ยาก ทนคำสั่งสอนได้ยากๆ ทนคำสั่งสอนเพราะกิเลสมันพลิกมันแพลงไง มันปลิ้นมันปล้อนไง

แล้วเวลาจิตใจของคนไง ถ้ามันสูงมันส่งขึ้นมา มันเคารพพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

เวลาจิตใจของมันสิทธิเสรีภาพ เสมอภาค มันเท่ากัน เวลาข้อวัตรปฏิบัติๆ เขารู้แต่เขาไม่พูด ถ้าพูดไปแล้ว คนที่วุฒิภาวะมันแตกต่างกัน มันรู้ไม่ทันกันหรอก

การศึกษาการเล่าเรียน มันศึกษาทันกันได้ แต่มันเป็นวาระ มันเป็นยุคเป็นสมัย ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติมันล่วงหน้า วันเวลาประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศที่ไม่พัฒนา ประเทศที่ไม่พัฒนานะ ห่างกันเป็นกี่สิบปี

เหมือนกัน หลวงตาพระมหาบัวท่านยืนยันเลย ตอนท่านมีชีวิตอยู่ “หมู่คณะประพฤติปฏิบัติมานะ ถ้าใครรู้เห็นจะมากราบศพผม”

©2026 sa-ngob.com

ถ้าใครรู้เท่าทันคำสั่งสอนของท่าน มันแทงใจๆๆ

แต่เราไม่เคยแทงเลย เพราะเราหาใจเราไม่เจอ มันปลิ้นไปไหนก็ไม่รู้ ไม่เห็นเลย แต่วันไหนถ้ามันเท่านะ โอ้โฮ!

เพราะหลวงตาท่านพูด เวลาหลวงปู่มั่นท่านเทศนาว่าการไง เวลาเราประพฤติปฏิบัติไปแล้วนะ โอ้! มันไปซ้ำรอยตรงนั้นน่ะ ท่านรู้ก่อนแล้วท่านบอกไว้ แต่เรามันโง่ เรามันไม่รู้เท่า เรามันทำไม่ได้ เวลามันทำได้ ก็ท่านบอกไว้แล้ว มันไปซ้ำรอยตรงนั้นน่ะ นี่ไง มันห่างกันด้วยเวลา เห็นไหม

ถ้าการศึกษา มันศึกษาเท่าทันกันได้ แต่มันคนละยุคคนละสมัยไง ยุคของปู่ย่าตายาย ยุคของเรา ศึกษาจบเหมือนกัน ดอกเตอร์เหมือนกัน แต่ยุคสมัยมันแตกต่างกัน ถ้ามันเท่าทันกันได้นะ

แต่ถ้ามันไม่เท่าทันกัน เราฝึกหัดของเรา เราพยายามประพฤติปฏิบัติของเรา เห็นไหม ถ้าหัวใจมันเป็นไฟ มันเผามันผลาญนะ กิเลสตัณหาความทะยานอยาก แต่คนเราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร เราก็ต้องมีความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะนั่นน่ะ เข้าไปดับไฟในใจของตนให้ได้ก่อน ถ้ามันดับไฟในใจของตนได้ มันร่มเย็นเป็นสุขไง

ถ้ามันปล่อยวางนะ ใครทำสมาธิได้ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี โอ้! เวิ้งว้างๆ นั่นน่ะ เวิ้งว้างมีสติไหม เวิ้งว้างๆ นั่นมันคืออะไร เวิ้งว้างเพราะจิตมันเป็นสมาธิก่อน พอจิตเป็นสมาธิก่อน มันวางไง

©2026 sa-ngob.com

คนเรานะ แบกรับมาแม่งทั้งตัวเลย แล้วมันปล่อย มันปลงวางลงได้ ทำไมมันจะไม่เวิ้งว้าง แต่มันจะเวิ้งว้างเพราะมันปลงวางไง

ไอ้เวิ้งว้างเป็นอาการ อาการอันหนึ่ง แต่ถ้ามันเวิ้งว้างเพราะอะไรล่ะ แล้วถ้าเวิ้งว้าง ทำไมไม่อยู่กับเราตลอดไปล่ะ เราจะไม่มีความทุกข์ความยากอะไรอีกเลย มันจะเวิ้งว้างอยู่อย่างนี้ เวิ้งว้างๆ เวิ้งว้างๆ เดี๋ยวก็ฟ้าดับ เดี๋ยวสวรรค์ปิดหมดเลย เวิ้งว้างๆ

แต่ถ้าเป็นสัมมาสมาธิ เรามีความสุขความสงบของเรา ถ้าเป็นธาตุไฟ เราก็จุดก่อให้มันเป็นมรรคเป็นผลขึ้นมา ความอยากที่เป็นมรรค

ถ้าบอกว่ามันเป็นกิเลสๆ หมด แล้วเราจะก้าวเดินอย่างไร

การก้าวเดินมันก็ก้าวเดิน ศีล สมาธิ ปัญญา ก้าวเดินๆ ก้าวเดินจากสมมุติเราขึ้นไปนี่แหละ ก้าวเดินจากอำนาจวาสนาของแต่ละบุคคล คนมีบุญมีบาปมากน้อยขนาดไหนก็เริ่มต้นจากศรัทธาความเชื่อ จากการกระทำของจิตของเรา

เดินจงกรมด้วยฝ่าเท้า นั่งสมาธิด้วยก้น แต่เวลามันสงบ มันไปสงบที่กลางหัวใจ ถ้าหัวใจมันสงบระงับเข้ามา จากกิริยาการกระทำอันนั้น แล้วจิตที่มันสงบเข้ามา จิตสงบ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี มันมีความสงบสุขของมัน แล้วไม่ติดสมาธิ

โดยทั่วไป สมาธิก็ทำไม่เป็น พอทำสมาธิได้ก็บอกว่านิพพานๆ

©2026 sa-ngob.com

ก็บอกสมาธิแก้กิเลสไม่ได้ไง ถ้าใช้สติปัญญามากน้อยขนาดไหน เรื่องโลกๆ ผลของการประพฤติปฏิบัติทุกวิธีการ ทุกแนวทาง ผลของมันคือสมถะ ผลของมันคือความสงบ

แล้วความสงบนะ อจินไตย ๔ ฌาน สงบโดยอจินไตยเลย คาดการณ์ไม่ได้เลย ฌานคืออจินไตย ๑ ในอจินไตย ๔ แล้วถ้าไม่มีอำนาจวาสนา เพราะอจินไตยเพราะมันเวิ้งว้าง มันเวิ้งว้างจนจับต้องสิ่งใดไม่ได้ มันเวิ้งว้างจนว่าเป็นนิพพาน

ฌานแก้กิเลสไม่ได้ สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ แต่ไม่มีเริ่มต้น จิตตภาวนาเริ่มต้นที่ไหน เริ่มต้นโดยสามัญสำนึกไง

ธาตุไฟ คนที่ธาตุไฟ คนที่มุมานะ คนที่มีความมุมานะรุนแรง ธาตุไฟ มันก็ธาตุ ๔ ไง มันก็สมมุติสงฆ์นี่ไง มันก็สมมุติโลกไง โลกนี้ไง วัฏฏะของสมมุติไง แต่มันมีอยู่จริงนะ เพราะมันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แล้วถ้าเอ็งคิดขึ้นมา มันก็คิดจากรากฐานของจิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แล้วรู้เท่าทันความคิดไหม เห็นความคิดของตนหรือไม่

“เห็นสติปัฏฐาน ๔ เห็นกาย พิจารณาแล้วมันปล่อยวางๆ”

ถ้ามันถูกต้องชอบธรรม มันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันเป็นความถูกต้องชอบธรรม เป็นสัมมาทิฏฐิ เป็นปัญญาอบรมสมาธิ เพราะมันปล่อยมันวาง เรารู้เท่า เราไม่ติดไง

©2026 sa-ngob.com

แต่ถ้ามันติด ติดสมาธิไง เวิ้งว้าง นิพพาน นั่นน่ะมันติดไง เพราะสมาธิแก้กิเลสไม่ได้ไง แล้วเอ็งทำได้ เพราะเป็นมิจฉา เพราะเอ็งหลง ถ้ามันสัมมา มันไม่หลง มันไม่ติด แล้วพอมันหลง มันติด มันก็ว่าเป็นนิพพานไง มันว่าเป็นมรรคเป็นผลไง ถ้าเป็นมรรคเป็นผล นั่นล่ะมันติดไง นี่ธาตุไฟ เป็นมิจฉาทิฏฐิความเห็นผิดของธาตุไฟ เพราะความเห็นของตนไง

ถ้ามันเป็นความจริงๆ สิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา สิ่งการปฏิบัติมันถูกต้องชอบธรรม มันก็ถูกนั่นแหละ

ใครมาบอกว่า ปฏิบัติถูกหรือผิด

ถูก ถูกตรงนั้นน่ะ ถูกตรงที่เอ็งได้ปฏิบัติ

เวลาสวดมนต์ไง สิ่งที่ดีกว่านี้ยังมีอยู่ สิ่งที่ดีๆ กว่านี้ เราจะต้องประพฤติปฏิบัติคุณงามความดีของเราต่อเนื่องขึ้นไป ความดีไม่ใช่มีความดีแค่นี้หรอก

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วมาบวชพระในสังคมของบริษัท ๔ ชาวพุทธเขาก็ยกย่องสรรเสริญ เขาว่าเขานับถือไง นับถือว่าได้บวชพระ เป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส นี่ก็บวชพระ นี่ไง มันก็เป็นความดีอันหนึ่ง

©2026 sa-ngob.com

แล้วพอเป็นความดีอันหนึ่ง มันก็ต้องสุข สงบสุข มีความรื่นเริงทั้งชีวิต เป็นอย่างนั้นไหม ทำไมกิเลสมันเหยียบเอา ทำไมมันไม่มีอะไรถูกใจสักอย่างล่ะ

ในประเพณีของชาวพุทธไง เวลาพระบวชแล้วไม่มีสิ่งใดสมความปรารถนาเลย อยากได้สิ่งใด ไม่เคยได้สิ่งนั้นเลย เพราะพระอาศัยบริษัท ๔ เพื่อดำรงชีวิต ไม่ได้บงการชีวิตด้วยตัวเองได้ บงการชีวิตตัวเองไม่ได้

เวลาเราอยู่ในวงกรรมฐาน ปฏิบัติใหม่ๆ เขาบอก อยู่ที่วาสนาของคน วาสนาที่ดีงาม ครูบาอาจารย์ที่ท่านออกประพฤติปฏิบัติของท่าน เวลาเข้าป่าเข้าเขาไปมีคนคอยอุปัฏฐากอุปถัมภ์ ไอ้ของเราเวลาเข้าไปนะ ไม่มีอะไรสมความปรารถนาทั้งสิ้น แล้วไม่มีสิ่งใดที่จะได้ด้วยความสะดวกสบาย ไม่มี

นี่แล้วแต่ความปรารถนาเลย เวลาเข้าไปแล้วจะเอาตรงไหนก็ได้ ชายเขา ยอดเขา จะเอาชายป่า ริมป่า เชิญตามสบาย เวลาเข้าป่าไปแล้วเราแสวงหาของเรา เราจับจองที่ของเรา ไปด้วยกัน แยกเอาตรงไหน ตรงไหนรื่นเริงกว่า เอาตรงนั้น

เราเข้าไปแล้วมันก็อยู่ที่เราไง ไม่มีตลาด ไม่มีลาดเล ไม่มีสิ่งใด พระซื้อขายสิ่งใดไม่ได้ พระต่อรองราคาไม่ได้ พระแสวงหาตามความพอใจของตนไม่ได้ วินัยบังคับไว้ชัดๆ ไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่ปวารณา ขอไม่ได้ แล้วถ้ามันซื่อสัตย์สุจริต มันอยากเอามรรคเอาผล เขาไม่ขอ เขาไม่ทำ เขาไม่ฝ่าไม่ฝืน ถ้ามันฝ่ามันฝืน มันทำตามใจของตน มันเป็นพระตรงไหน

©2026 sa-ngob.com

ธาตุไฟ ไฟมันแก่กล้า แต่ถ้าเป็นสัมมาทิฏฐิถูกต้องชอบธรรม เราทำตามสมความปรารถนาของเรา เราประพฤติปฏิบัติของเราด้วยอำนาจวาสนาของเรา จะได้สิ่งใดสมความปรารถนานั้นก็เพราะว่าการอยู่ในศีลในธรรม

แล้วเราฝึกหัดให้มันเป็นจริงเป็นจังของเราขึ้นมา เป็นจริงเป็นจังขึ้นมา มันสมบูรณ์แบบของมันขึ้นมาไง มันจะก้าวเดินของมันไป ถ้าจิตตภาวนา ถ้าจิตตภาวนา มันเห็นของมัน เห็นไหม

เวลาในพระไตรปิฎก เขาไปวัด ไปถึงไม่เห็นมีพระเลย ไปเจอฆราวาสเข้า ฆราวาสบอกว่า มาพบพระใช่ไหม ถ้าพบพระให้เคาะระฆัง

พอเคาะระฆัง พระต่างองค์ต่างเดินออกมา เขาก็เห็น โอ้โฮ! พระนี่แปลก สงสัยไม่ถูกกัน ไม่คุยกันเลย ทำบุญกุศลเสร็จกลับไป ไปฟ้องพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าบอก นั่นน่ะถูกต้อง

ถ้ามันเป็นศีล เป็นสมาธิ เป็นปัญญา มันเป็นนามธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนารื้อสัตว์ขนสัตว์ รื้อสัตว์ขนสัตว์ก็รื้อปรากฏการณ์จิตตภาวนา จิตนั้นได้พัฒนาของมันขึ้นไป

จิตที่มันพัฒนาไปแล้ว มันไม่ต้องการสิ่งใดทั้งสิ้น ต้องการความสุขความสงบ ต้องการสถานที่สัปปายะ ๔ สัปปายะที่ควรเดิน จงกรม ควรนั่งสมาธิ ควรภาวนา สิ่งที่ภาวนาแล้วไม่มีใครมาก่อกวนไง นั่งสมาธิภาวนา ถ้าจิตมันสงบระงับเข้ามาบ้าง มันไม่มีใครเดินเข้ามา

©2026 sa-ngob.com

“จะมาถวายสังฆทานค่ะ”

โอ้โฮ! นั่งภาวนาเกือบตาย เขาจะมาทำบุญ ต้องรีบออกมารับกิจนิมนต์ของเขา

แต่นี่ไม่มี สัปปายะ ๔ เป็นสัปปายะไง เวลาเคาะระฆัง ต่างคนต่างออกมา ออกจากที่อยู่ของตน เพราะอะไร เพราะเป็นสงฆ์ไง สมมุติสงฆ์ไง สงฆ์อยู่กัน เคาะระฆังแล้วเป็นการนัดหมายว่า สงฆ์มีสิ่งใดเกิดขึ้น ให้ลงมารวมพร้อมกันที่ศาลาไง

เห็นพระมา ไม่คุยกัน ไม่หยอก ไม่เล่นอะไรกัน เอ๊ะ! พระนี้ไม่ถูกกันแน่ๆ เลย เพราะสังคมโลกเป็นอย่างนั้นไง ถ้ารักเคารพกัน โอ้โฮ!

นั่นมันธาตุโคลน โคลนตมน่ะ ธาตุโคลน โคลนตมมันคลุกกัน ฝนตกขี้หมูไหล ขี้หมูไหลไปกองกันอยู่นั่นน่ะ

แต่ธาตุไฟมันเผาขยะ มันสิ่งใดเป็นเชื้อเป็นไข มันเผาหมด ถ้าเป็นธาตุไฟ แล้วถ้าเป็นวิปัสสนารู้แจ้งแทงตลอดในจิตของตนด้วยสติด้วยปัญญา

สติปัญญามันจะเกิดขึ้น มันต้องเกิดจากการฝึกหัดฝึกฝน ฝึกปฏิบัติขึ้นมา ปัญญามันไม่มาเองหรอก ทำสมาธิแล้วปัญญาจะเกิดเองๆ อีกร้อยชาติ

ถ้าปัญญาจะเกิดเอง ฤๅษีชีไพรก่อนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ฌานสมาบัติ อุทกดาบส อาฬารดาบส อาจารย์ของเจ้าชายสิทธัต

©2026 sa-ngob.com

ถะ เห็นไหม เจ้าชายสิทธัตถะมีได้ฌาน ได้สมาบัติเหมือนเรา เป็นอาจารย์ได้

เจ้าชายสิทธัตถะปฏิเสธหมดเลย

ทำสมาธิ สอนอยู่นั่นน่ะ ถ้าสมาธิมันจะเกิดเอง อุทกดาบส อาฬารดาบสต้องเป็นพระอรหันต์ไปแล้ว ต้องเป็นศาสดาไปแล้ว เจ้าชายสิทธัตถะปฏิเสธหมดเลย

แล้วเวลาเจ้าชายสิทธัตถะมาประพฤติปฏิบัติเอง อานาปานสติ อาสวักขยญาณทำลายอวิชชาในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ฝึกหัดอย่างไร

เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติไง

นี่ไง สมาธิก็ทำไม่เป็น พอทำสมาธิ เสือกติดสมาธิอีก แล้วมันนิพพานๆ

มันมีเหตุมีผลอะไร ละครทีวีมันทำได้เนียนกว่านั้นอีก ถ้ามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา มันมีเหตุมีผลอะไร

มันต้องมีเหตุมีผลสิ มันต้องมีที่มาที่ไป นี่ไง บุคคล ๔ คู่ โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามิผล อนาคามิมรรค อนาคามิผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล มรรค ๔ ผล ๔ เป็นอย่างไร

©2026 sa-ngob.com

นี่ไง เวลาหลวงปู่มั่นไง “หมู่คณะจำหลวงปู่ขาวไว้นะ”

“หมู่คณะจำพระมหาไว้นะ”

“หลวงปู่ขาว เราได้คุยไว้แล้ว”

นี่สนทนาธรรม คู่ ๑ คู่ ๒ คู่ ๓ คู่ ๔ มันเป็นอย่างไร มันถูกต้องชอบธรรมอย่างไร

เวลามหาดีทั้งนอกทั้งใน เพราะตอนนั้นมหายังกำลังมุมานะ มีการกระทำอย่างอุกฤษฏ์เข้าไปในหัวใจของตน เพราะอะไร

เพราะเวลากายกับจิตมันแยกออกจากกัน เห็นไหม ติดอยู่ ๕ ปีนั่นน่ะ เวลาจะชักลากออกมา คนเรานะ เวลาด้วยธาตุไฟ ด้วยจริตนิสัย ด้วยความอาจหาญ เชื่อฟังคนได้ยาก แล้วยังมาติดกิเลสซ้ำเข้าไปอีก

หลวงปู่มั่นสับแล้วสับอีก ๕ ปีนั่นน่ะ สุขอย่างนั้นน่ะแค่เศษเนื้อติดฟันน่ะ ติดอยู่นั่นน่ะ แค่เศษเนื้อติดฟัน มันแค่เศษๆ นั่นน่ะ

ทั้งๆ ที่ตัวเองก็มีคุณธรรมขึ้นมาแล้ว ถ้าไม่มีคุณธรรมขึ้นมาเลยนะ ทุกข์ตายเลย แต่นี้มันมีคุณธรรมรองรับขึ้นมาไง

ใครพูดอย่างไรก็ เออ! เหมือนเราๆ

มันเหมือนตรงไหน มันมีอะไรเหมือน

©2026 sa-ngob.com

เวลาเอาจริง ธาตุไฟ ไฟ ถ้ามันเป็นสัมมาทิฏฐิถูกต้องชอบธรรม มันเป็นสิ่งที่ดีงาม แสงสว่าง ความอบอุ่น สิ่งที่ทำอาหาร ไฟในเตามันต้องเป็นประโยชน์ แต่เวลามันลุกลาม มันไม่มีใครดูแลมัน มันเผาบ้านเผาเรือน มันเผาคุณงามความดีของเรา ทั้งๆ ที่ว่ามันจะเป็นคุณงามความดีนี่แหละ มันถึงแฉลบไง

ไอ้แฉลบๆ มันแฉลบออกไปหมด แฉลบออกไปแล้วมันเผากาลเวลา วันคืนล่วงไปๆ แล้วถ้าวันไหนนะ มันง่อยเปลี้ยเสียขาไง วันนั้นทำอะไรไม่ได้แล้ว แล้วพอทำอะไรไม่ได้ขึ้นมา กิเลสมันขี่คอเลย มันกระทืบซ้ำอีกต่างหาก

แต่ถ้ามันยังทำได้ ทำได้ คนจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ด้วยความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะของเรา เราขยันหมั่นเพียรของเรา ลองผิดลองถูก มันต้องลองผิดลองถูก

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

ตนเท่านั้นเป็นผู้ที่ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ ทำความสงบของใจเข้ามา ตนเท่านั้นที่มีสติมีปัญญาหาหนทาง กระทำพลิกแพลงของเราขึ้นมาให้เห็นหนทางนั้น ถ้าให้เห็นหนทางนั้น ฝึกหัดปฏิบัติให้มันเข้มแข็งขึ้นมา ถ้ามันเข้มแข็ง

มัคโค ทางของใคร ทางของผู้ที่ปฏิบัตินั้น ด้วยจริตด้วยนิสัย ด้วยอำนาจวาสนาของแต่ละบุคคลไง การพิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม

©2026 sa-ngob.com

ถ้าพิจารณากาย พิจารณากายได้แล้ว ถ้ามันได้แล้ว แต่มันไม่สมประโยชน์กับเรา เราก็วางสิ่งการพิจารณากายนี้ไว้

ถ้ามันหงุดหงิด ไม่พอใจ นั่นน่ะเวทนาของจิต ถ้าเวทนาของจิตก็จับสิ จับว่ามันหงุดหงิด มันไม่พอใจอย่างไร ถ้ามันไม่พอใจขึ้นมา เพราะอะไร เพราะปฏิบัติแล้วคนนู้นก็ไม่ยอมรับ คนนี้ก็ไม่ยอมเชื่อ

ตัวเองยังเชื่อตัวเองไม่ได้เลยล่ะ ตัวเองนั่นแหละมองตัวเองว่ามันน่าเชื่อถือไหม ตัวเองนั่นแหละมองตัวเอง มันเป็นจริงหรือเปล่า

เวลามันหงุดมันหงิด มันฟุดมันฟิด อู๋ย! มันลำเอียง

ลำเอียงเพราะรัก ลำเอียงเพราะชัง ลำเอียงเพราะไม่ใช่พวกเรา ไอ้ลำเอียง มันก็ต้องมีบุคคลตรงข้าม มันถึงจะลำเอียง แล้วคนคนเดียว บุคคลคนเดียว คนของเราไง แล้วใจของเราเอง ประพฤติปฏิบัติของเราเอง เราลำเอียงไหมล่ะ

เราก็ลำเอียงว่าของเรามันต้องถูกต้องชอบธรรมไง แล้วทำไม่มีสติไม่มีปัญญาพยายามตรวจสอบพิจารณาของเรา พลิกแพลงของเราขึ้นมา มันหาหนทางของมันให้ได้ ถ้ามันหาหนทางให้ได้ ถ้ามันมีสติมีปัญญาขึ้นมา ให้มันเป็นสติปัญญาขึ้นมาด้วยความชอบธรรมของมันขึ้นมา

นี่ถ้ามันมีสติปัญญา ถ้ามันเป็นธาตุไฟไง ไฟ มันเปรียบเป็นนามธรรม เปรียบเรื่องสติเรื่องปัญญา แต่ถ้ามันมีกิเลสเข้ามาครอบงำไง ธาตุไฟนั้นมันก็ทำลายทั้งนั้นน่ะ

©2026 sa-ngob.com

แต่ถ้ามันมีสติมีปัญญา มันเป็นประโยชน์ขึ้นมา ธาตุไฟมันจะเป็นไฟในเตา มันจะเผากิเลสในจิตสันดานของตน

สันดานๆ สันดานในจิตนั้นน่ะ ธาตุไฟมันต้องเผาสันดานกิเลสในใจของตน

จะให้คนนู้นยอมรับ คนนี้ยอมเชื่อถือ คนนั้นจะเชิดชูบูชา เอ็งบวชมาแค่นี้หรือวะ เชิดชูบูชา มึงดูดาราสิ เขาวี้ดว้ายๆ มันได้อะไรขึ้นมา ไร้สาระ ใครจะมาเชิดชูบูชาวะ

ถ้าวิปัสสนามันทิ่มเข้าไปกลางหัวใจนั่นน่ะ ถ้ามันทิ่มเข้าไปกลางหัวใจ หลวงปู่มั่นเวลาท่านหมดกิเลส โลกธาตุนี้หวั่นไหว เทวดาชื่นชมสาธุการกัน

หลวงตาเวลาท่านจบของท่าน เทวดา อินทร์ พรหมสาธุการนะ มันเป็นเรื่องนามธรรมไง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนารื้อสัตว์ขนสัตว์

ไอ้ของเรามีอะไร มีแต่อารมณ์ เพราะอารมณ์จะฟาดฟันกับกิเลส มันไม่ฟาดฟันกิเลส มันจะไปฟาดฟันข้างนอกอีกต่างหาก ส่งบ้าออกไป

บ้าภายในก็แก้มันไม่ได้ ส่งบ้าไปข้างนอกอีก มันเลยบ้า ๒ บ้า ๓ บ้า ๓ ชั้น ๔ ชั้นน่ะ

©2026 sa-ngob.com

สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ๆ ไม่มีสมาธิ เราไม่มีความร่มเย็นเป็นสุขหรอก มีสัมมาสมาธิ รู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด มันพออยู่พอกินไง คำว่า “พออยู่พอกิน” มันรักษาอารมณ์ความรู้สึก รักษาหัวใจของเรา

ทุกข์ไหม

ทุกข์ทั้งนั้นน่ะ

พระในสมัยพุทธกาล เวลาเขาเจอหน้ากัน “พอทนอยู่ได้ไหม” เพราะทุกข์นี้เป็นอริยสัจ ทุกข์นี้เป็นความจริง ทุกข์มีอยู่ประจำโลก ทุกข์ ชาติปิ ทุกฺขา เพราะชาติการเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง

ทุกข์ตั้งแต่คลอดออกมาจากท้องแม่ ต้องพยายามดำรงชีวิต ศึกษาขึ้นมาให้มีสติมีปัญญาทำมาหากินเพื่อเลี้ยงตนและเลี้ยงครอบครัวต่อไป

เรามาบวชเป็นพระ ถือพรหมจรรย์ ไม่มีครอบครัว มีแต่สังฆะ มีแต่สังคมของสงฆ์ มีสติมีปัญญาขึ้นมา เห็นไหม พระเป็นนักรบ รบกับกิเลสตัณหาความทะยานอยากในใจของเรา

เป็นหมู่เป็นคณะ เป็นหมู่เป็นคณะก็เหมือนร่างกาย ร่างกายอวัยวะต่างๆ ขึ้นมา ประกอบขึ้นมาเป็นคน สังคมสงฆ์ก็มีหมู่มีคณะทำหน้าที่การงานเพื่อความเป็นอยู่ในวัด

สิ่งที่เป็นอาราม อารามิกชน ไม่มีบ้านไม่มีเรือน มีที่อยู่ที่อาศัย นี่เป็นสมบัติของสงฆ์ สมบัติของศาสนา สมบัติของชาติ เราอยู่อาศัยเพื่อ

©2026 sa-ngob.com

ดำรงชีวิตของเรา แล้วเราฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมาให้เป็นศากยบุตรพุทธชิโนรสในหัวใจของตน

ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต

ธาตุไฟๆ ถ้ามันเป็นสติปัญญา เป็นมรรคเป็นผล มันจะเผาผลาญกิเลสโดยข้อเท็จจริง

กิเลสตัณหาความทะยานอยากที่มันเหยียบย่ำทำลายในหัวใจของเรานี่ เราจะรบกับเรา ให้เห็นว่า พระพุทธศาสนา ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสดๆ ร้อนๆ สดๆ ร้อนๆ

กิเลสมันยิ่งใหญ่ กิเลสมันเหยียบย่ำหัวใจทุกข์เกือบตาย จิตมันสงบระงับเข้ามามันมีความสุข สดๆ ร้อนๆ สดๆ ร้อนๆ แล้วถ้าพิจารณาไปเวลากิเลสมันขาด สดๆ ร้อนๆ สดๆ ร้อนๆ

เวลาหลวงปู่มั่นท่านสิ้นกิเลส เทวดา อินทร์ พรหมมาอนุโมทนา นู่นน่ะ หลวงตาพระมหาบัว เทวดา อินทร์ พรหมอนุโมทนา

ของเรามีอะไร หาแต่เหยื่อ กว้านเอาแต่เอาวัตถุนิยม แสงหรือแสง โลกเขามีทั้งนั้นน่ะ ใครๆ เขาก็มีของเขา พวกนักโฆษณาประชาสัมพันธ์นั่นน่ะ จ้างเขาสิ จะทำอะไรเขาวางแผนให้หมด จะมีชื่อเสียงอย่างไรก็ได้

ชื่อเสียงกินไม่ได้นะ แต่ต้องแสวงหามาด้วยต้นทุน โดยจ้างวานให้เขาทำ

©2026 sa-ngob.com

แต่เราไม่ได้ต้องการอย่างนั้น เราต้องการที่สงบสงัด เราต้องการที่ที่เป็นสัปปายะ เป็นที่ที่สมควรในการประพฤติปฏิบัติ แล้วเราพยายามฝึกหัดปฏิบัติของเราขึ้นมา

ถ้าหัวใจเป็นธรรมๆ นี่สิ่งที่ยอดปรารถนา ยอดปรารถนาของชาวพุทธ นี่ไง ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับด้วยวิธีการมรรค ๘ ด้วยสัจจะ ด้วยความจริงในหัวใจของตน ปฏิบัติตามความเป็นจริงในหัวใจของเรา มันสมบูรณ์แบบโดยธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ

ไฟคือสติคือปัญญา แต่ต้องเป็นสัมมาทิฏฐิความถูกต้องชอบธรรม เพราะมันมีหยาบๆ หยาบๆ ก็ความดีอย่างหยาบๆ ความดีของเรานี่นี่แหละ ดีที่เอื้ออาทร ด้วยที่คิดถึงกัน เอื้ออาทรต่อกัน เป็นหมู่คณะที่ดีงาม นี่ความดีของสังคมของมนุษย์

ความดีในอริยสัจ สมบัติของใจ ใจเป็นธรรม ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต วิปัสสนาญาณ จักขุญาณ ทำลายอวิชชา ทำลายกิเลสในใจของตน มหัศจรรย์ ไม่อย่างนั้นจะมีธรรมจักรหรือ

จักรมันเคลื่อนไง จักรมันเคลื่อนแล้ว ไม่มีใครทำให้มันคืนได้ จักรมันเคลื่อน จักรมันได้ทำลายอวิชชา ได้ทำลายพญามาร ธรรมจักร จักรได้หมุนแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้หมุนจักรนั้นแล้ว

แต่ของเรามันเป็นไฟเผากองขยะ มันไม่ใช่เป็นไฟเป็นธรรมจักรที่มันเคลื่อนบดบี้กิเลส

©2026 sa-ngob.com

ถ้ามันบดบี้กิเลสนะ ศีล สมาธิ ปัญญา มันจะมีคุณค่ามาก แล้วเราจะอยู่ในศีล เพราะอะไร เพราะมันมีศีล มันถึงทำให้จิตสงบได้ จิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนาได้ มันเป็นพื้นฐาน มันเป็นสมถกรรมฐาน มันเป็นบาทฐานให้เราภาวนา มันเป็นบาทฐานให้เราเจริญงอกงาม

สิ่งที่มันเป็นบาทเป็นฐาน ฐานของการกระทำ แล้วมันเจริญงอกงามขึ้นไป ทำไมมันไม่เคารพบูชา ทำไมไม่ถนอมรักษา

บ้าบอคอแตก ไหม้เผาทำลายสังคม ทำลายตนเอง ทำลายศาสนา ทำลายไปสิ้น นั่นไฟอะไรวะนั่นน่ะ

นั้นไฟบรรลัยกัลป์ นั้นไฟบรรลัยกัลป์ มันไม่ใช่ธาตุไฟ ดิน น้ำ ลม ไฟ ธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนารื้อสัตว์ ขนสัตว์ รื้อหัวใจของสัตว์โลก เอวัง

©2026 sa-ngob.com